

شماره: ۰۵/۷۸۴۰۵

تاریخ: ۱۴۰۵/۰۴/۰۸

پوست: دارد

شماره: ۸۷۲۹۵۳۷

شماره:

تاریخ:

پوست:

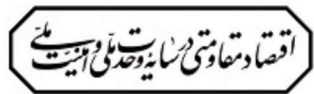
شماره:

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

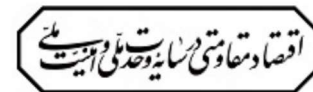
سبقت ملی

(بخشنامه)

جناب آقای ابراهیمی مدیرعامل محترم بانک سپه
جناب آقای ابدالی مدیرعامل محترم بانک سینا
جناب آقای احمدی مدیرعامل محترم بانک شهر
جناب آقای اخلاقی فیض آثار مدیرعامل محترم بانک تجارت
جناب آقای بهاروندی مدیرعامل محترم بانک کارآفرین
جناب آقای بنائیان مدیرعامل محترم شرکت دولتی پست بانک
جناب آقای پورسعید رئیس محترم هیأت سرپرستی بانک ایران زمین
جناب آقای جمالی رئیس محترم هیأت سرپرستی موسسه اعتباری غیربانکی ملل
جناب آقای جوادی مدیرعامل محترم بانک خاورمیانه
جناب آقای حسین زاده مدیرعامل محترم بانک قرض الحسنه رسالت
جناب آقای حسین زاده مدیرعامل محترم بانک اقتصاد نوین
جناب آقای خانی مدیرعامل محترم بانک توسعه صادرات ایران
جناب آقای خورسندیان مدیرعامل محترم بانک مسکن
جناب آقای اسکندری سرپرست محترم بانک صادرات ایران
جناب آقای شایان مدیرعامل محترم بانک صنعت و معدن
جناب آقای عصارزاده مدیرعامل محترم بانک توسعه تعاون
جناب آقای فرخ نژاد مدیرعامل محترم بانک ملت
جناب آقای فتحعلی مدیرعامل محترم بانک قرض الحسنه مهر ایران
جناب آقای فروتن مدیرعامل محترم بانک پارسیان
جناب آقای قاسمی مدیرعامل محترم بانک پاسارگاد
جناب آقای قضایی پاکدهی مدیرعامل محترم بانک مشترک ایران - ونزوئلا
جناب آقای کریمی مدیرعامل محترم بانک دی
جناب آقای لسه گانی مدیرعامل محترم بانک رفاه کارگران
جناب آقای متقی نیا مدیرعامل محترم بانک کشاورزی
جناب آقای معرفت مدیرعامل محترم بانک سامان
جناب آقای سیفی کفشگری مدیرعامل محترم بانک ملی ایران
مدیرعامل محترم بانک گردشگری
مدیرعامل محترم بانک سرمایه

شماره: ۰۵/۷۸۴۰۵
تاریخ: ۱۴۰۵/۰۴/۰۸
پوست: دارد
شماره: ۸۷۲۹۵۳۷

با سلام،

احتراماً، پیرو بخشنامه شماره ۹۲/۲۴۲۵۵۳ مورخ ۱۳۹۲/۰۸/۱۶ با موضوع ابلاغ «آیین‌نامه تسهیلات و تعهدات کلان»، به استحضار می‌رساند با ابلاغ «قانون بانک مرکزی» و تعریف جدید «ذی‌نفع واحد» و مصادیق آن، الزامات گزارشگری تعیین شده در قانون مذکور و نیز تغییر اقتضانات و شرایط مربوط، بازنگری مجدد آیین‌نامه مورد اشاره با هدف انطباق مقرر موصوف با قانون، استانداردها و شرایط روز کشور در دستور کار این بانک قرار گرفت که نسخه اصلاحی جدید تحت عنوان «دستور العمل تسهیلات و تعهدات کلان مؤسسات اعتباری» در شصت و هشتمین جلسه مورخ ۱۴۰۵/۳/۱۹ هیأت عالی بانک مرکزی به شرح پیوست به تصویب رسید.

اهم اصلاحات لحاظ شده در دستورالعمل یاد شده نسبت به آیین‌نامه قبلی به شرح زیر می‌باشد:

- ❖ همسو سازی مصادیق ذی‌نفع واحد بر اساس مصادیق «مالک واحد» وفق «قانون بانک مرکزی»؛
- ❖ تغییر مبنای محاسبه حدود تسهیلات و تعهدات کلان از «سرمایه پایه مؤسسه اعتباری» به «سرمایه لایه یک مؤسسه اعتباری» با رویکرد احتیاطی بیشتر؛
- ❖ تغییر مبنای آستانه گزارش‌دهی تسهیلات و تعهدات کلان از «۱۰ درصد سرمایه پایه مؤسسه اعتباری» به «۵ درصد سرمایه لایه یک مؤسسه اعتباری»؛
- ❖ تعیین موارد تسهیلات و تعهدات مستثنی از حدود مقرر در آیین‌نامه؛
- ❖ اصلاح الزامات گزارش‌دهی و لزوم درج اطلاعات مربوط به تسهیلات و تعهدات کلان در سامانه‌های عملیاتی وفق ماده (۲۰) قانون بانک مرکزی.

در خاتمه شایان ذکر است با توجه به تغییرات به وجود آمده در دستورالعمل مزبور، مقرر گردید این دستورالعمل شش ماه پس از ابلاغ، لازم‌الاجرا گردد. لذا ضروری است در این فرصت، تمهیدات لازم برای اجرای دقیق آن از سوی مؤسسات اعتباری اتخاذ گردد.

با عنایت به مراتب فوق، ضمن ایفاد نسخه جدید «دستور العمل تسهیلات و تعهدات کلان مؤسسات اعتباری»، مقتضی است

شماره: ۰۵/۷۸۴۰۵

تاریخ: ۱۴۰۵/۰۴/۰۸

پست: دارد

شماره: ۸۷۲۹۵۳۷

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

مراتب به قید تسریع و با لحاظ مفاد بخشنامه شماره ۹۶/۱۴۹۱۵۳ مورخ ۱۳۹۶/۵/۱۶ به تمامی واحدهای آن بانک/مؤسسه

اعتباری غیربانکی ابلاغ گردد و اقدامات و هماهنگی های لازم به منظور اجرای دقیق آن به عمل آید. /بس

مدیریت کل تنظیم مقررات

اداره مطالعات و مقررات

حسین صدقی حسین معصومی

۳۸۱۶

۳۳۱۵-۱۵

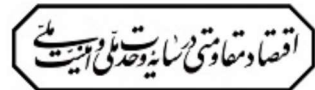
رونوشت :

- _ جناب آقای دکتر همتی رئیس کل محترم بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای دکتر ابوالحسنی قائم مقام محترم بانک ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای دکتر مرادپور معاون محترم تنظیم گری و نظارت ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای دکتر ماجد معاون محترم سیاست گذاری پولی ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای دکتر اجتهادی معاون محترم حقوقی و امور مجلس ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای پشم چی معاون محترم نظام پرداخت و فناوری های نوین ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای گودرزی معاون محترم ارزی ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای دکتر خواجه نائینی معاون محترم توسعه مدیریت و منابع ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای دکتر کوده ئی معاون محترم روابط بین الملل ؛ جهت استحضار.
- _ نهاد ریاست جمهوری ؛ معاون محترم حقوقی رئیس جمهور، جهت استحضار.
- _ وزارت امور اقتصادی و دارایی ؛ معاون محترم امور بانکی، بیمه و نظارت شرکتهای دولتی وزارت امور اقتصادی و دارایی، جهت استحضار.
- _ سازمان بازرسی کل کشور ؛ هیات محترم سازمان بازرسی مستقر در بانک مرکزی، جهت استحضار.
- _ دیوان محاسبات کشور ؛ مدیر محترم گروه حسابرسی دیوان محاسبات کشور، جهت استحضار.
- _ سازمان حسابرسی ؛ مدیرعامل محترم و رئیس هیئت عامل سازمان حسابرسی، جهت استحضار.
- _ جامعه حسابداران رسمی ایران ؛ دبیر محترم جامعه حسابداران رسمی ایران، جهت استحضار.
- _ کانون بانک ها و موسسات اعتباری خصوصی ؛ جهت استحضار.
- _ شورای هماهنگی بانکها ؛ جهت استحضار.
- _ - روسای محترم هیأت مدیره بانکها و موسسات اعتباری، جهت استحضار و نظارت بر حسن اجرا.
- _ جناب آقای باقری رئیس محترم مرکز حراست ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای مدنی شاهرودی مدیرکل محترم حوزه ریاست و هیأت عامل ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای زارع قاجاری مدیرکل محترم امور هیأت عالی و شوراها ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای غنی آبادی مدیرکل محترم نظارت بانکی ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای حبیبزاده مدیرکل محترم نظارت احتیاطی کلان و فناورانه ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای خالئی مدیرکل محترم نظارت غیربانکی ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای میرعمادی مدیرکل محترم امور دادستانی و صیانت از مشتریان ؛ جهت استحضار.

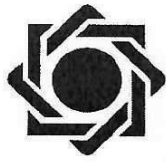
شماره: ۰۵/۷۸۴۰۵
تاریخ: ۱۴۰۵/۰۴/۰۸
پوست: دارد
شماره: ۸۷۲۹۵۳۷

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

- _ جناب آقای مهدی زاده مدیرکل محترم سیاست‌های اقتصادی ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای صحابی لطف مدیر کل محترم عملیات پولی و اعتباری ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای اخباری مدیر کل محترم بررسی‌های اقتصادی ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای چلوپان مدیر کل محترم آمارهای اقتصادی ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای ذاکری مدیر کل محترم امور مجلس و دولت ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای ایازی سرپرست محترم مدیریت کل بررسی ها و الزامات حقوقی ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای گودرزی سرپرست محترم مدیریت کل دعاوی حقوقی ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای بیات مدیر کل محترم فناوری اطلاعات ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای مانی یکتا مدیر کل محترم نظام‌های پرداخت ؛ جهت استحضار.
- _ سرپرست محترم مدیریت کل روابط و همکاری‌های بین‌المللی ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای تاجیک نژاد سرپرست محترم مدیریت کل امور تجارت خارجی ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای مجیدی شیل سر مدیرکل محترم دارایی‌های ارزی ؛ جهت استحضار.
- _ سرکار خانم کرمانشاهی مدیرکل محترم طرح و برنامه ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای مددی مدیرکل محترم حسابداری و بودجه ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای مددی سرپرست محترم مدیریت کل رفاه کارکنان ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای کاوه مدیرکل محترم سرمایه انسانی ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای رحیمی مدیر کل محترم ریالی و نشر ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای کرامتی رئیس محترم کارخانه تولید کاغذ اسناد بهادار ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای شکری رئیس محترم سازمان تولید اسکناس و مسکوک ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای عسگری مدیر کل محترم مهندسی و پشتیبانی ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای حسین زاده مدیرکل محترم حفاظت فناوری اطلاعات ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای نوری پور مدیرکل محترم حفاظت پرسنلی ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای آذرگون مدیر محترم اداره نظارت بر مبارزه با پولشویی بانکی ، جهت استحضار.
- _ سرکار خانم چیت‌سازان مدیر محترم اداره تدوین رویه‌های حسابداری و حسابرسی ؛ جهت استحضار.
- _ سرکار خانم آقائی سرپرست محترم اداره روابط عمومی ؛ جهت استحضار.
- _ سرکار خانم زهرا عینی نژاد کارشناس ارشد گروه بررسی و تطبیق مقررات اداره مطالعات و مقررات ، جهت اطلاع و درج در پایگاه اطلاع رسانی بانک مرکزی.

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

معاونت تنظیم‌گری و نظارت

مدیریت کل تنظیم مقررات

دستورالعمل تسهیلات و تعهدات کلان

مؤسسات اعتباری

اداره مطالعات و مقررات

بسمه تعالی

« دستورالعمل تسهیلات و تعهدات کلان »

با استناد به بند (۴) ماده (۳۴) قانون پولی و بانکی کشور، ماده (۲۰) قانون بانک مرکزی و با هدف کاهش ریسک تمرکز اعتباری از طریق تخصیص منابع بانکی به تعداد بیشتری از آحاد جامعه و تنوع بخشی بیشتر به سبد اعتباری مؤسسات اعتباری، «دستورالعمل تسهیلات و تعهدات کلان» که از این پس به اختصار «دستورالعمل» نامیده می‌شود، به شرح ذیل تصویب می‌شود:

فصل اول - تعاریف

ماده ۱- در این دستورالعمل عناوین ذیل به جای عبارتهای مربوط بکار می‌روند:

- ۱-۱- بانک مرکزی: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران
- ۲-۱- مؤسسه اعتباری: اشخاص حقوقی که یا مجوز بلنک مرکزی یا به موجب قانون، تحت عنوان «بلنک» یا «مؤسسه اعتباری غیربانکی» به انجام عملیات بانکی مبادرت می‌نمایند.
- ۳-۱- شعبه بانک خارجی: واحد عملیاتی از یک بانک خارجی که مطابق با ضوابط مربوط، در جمهوری اسلامی ایران فعالیت دارد.
- ۴-۱- ذی‌نفع واحد: به شخص حقیقی یا حقوقی به طور مستقل یا بیش از یک شخص حقیقی یا حقوقی اطلاق می‌شود که به تشخیص بانک مرکزی و مطابق مفاد این دستورالعمل دارای روابط مالی، خویشاوندی (سببی یا نسبی)، نیابتی یا مدیریتی با یکدیگر می‌باشند.
- ۵-۱- سرمایه لایه یک: سرمایه لایه یک پس از کسر تعدیلات نظارتی مربوط، مطابق با ضوابط ابلاغی بانک مرکزی در ارتباط با محاسبه سرمایه نظارتی و کفایت سرمایه مؤسسات اعتباری؛

۱-۶- تسهیلات و تعهدات کلان: مجموع خالص تسهیلات و تعهدات اعطا/ایجاد شده به/برای هر ذی نفع واحد که میزان آن حداقل معادل ۵ درصد سرمایه لایه یک مؤسسه اعتباری باشد. این حد برای شعبه بانک خارجی، ۳ درصد مجموع دارایی‌های شعبه می‌باشد.

۱-۷- واحد وابسته: شخص حقوقی است که حداقل ۲۰ درصد سهام یا سرمایه دارای حق رأی آن به طور مستقیم و یا غیرمستقیم متعلق به یک شخص است.

۱-۸- خویشاوند سببی و نسبی: اقارب نسبی و سببی طبقه اول یا درجه یک از طبقه دوم مطابق ماده ۱۰۳۲ قانون مدنی عبارتند از:

بند یک: طبقه اول- پدر، مادر، اولاد و اولاد اولاد.

بند دو: درجه یک از طبقه دوم- اجداد، برادر و خواهر.

اقارب سببی مطابق ماده ۱۰۳۳ قانون مدنی: همسر و اقارب همسر مطابق بندهای یک و دو فوق‌الذکر؛

۱-۹- هیأت عامل: مدیرعامل، قائم مقام و معاونین مدیر عامل مؤسسه اعتباری؛

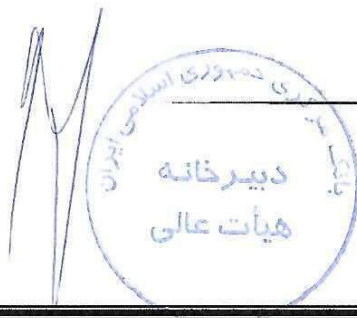
۱-۱۰- تسهیلات: مانده طلب مؤسسه اعتباری (اعم از ریالی و ارزی) ناشی از فراهم کردن منابع مالی مورد نیاز متقاضیان در چارچوب عقود مندرج در فصل سوم قانون عملیات بانکی بدون ربا (بهره) (شامل اصل، سود دریافتی، وجه التزام تأخیر تأدیه دین دریافتی، خسارات و سایر هزینه‌های مترتبه) و سایر مطالبات مؤسسه اعتباری از اشخاص بابت ارائه خدمات و انجام سایر فعالیت‌ها و وقوع رویدادها. برخی از مصادیق تسهیلات موضوع این بند مشتمل بر موارد زیر است:

- تسهیلات اعطایی به اشخاص (به استثنای مشارکت حقوقی و سرمایه‌گذاری مستقیم)؛

- تسهیلات اعطایی به سایر مؤسسات اعتباری؛

- بدهکاران بابت اعتبارات اسنادی پرداخت شده؛

- بدهکاران بابت ضمانت‌نامه‌های پرداخت شده؛

- بدهکاران بابت کارت‌های اعتباری پرداخت شده؛
  - بدهکاران بابت اعتبارات اسنادی و بروات مدت‌دار؛
  - اموال و خدمات در جریان برای اعطای تسهیلات؛
  - بدهی مشتریان در حساب بدهکاران موقت؛
  - بدهکاران بابت بروات اسنادی پرداخت شده؛
  - بدهکاران بابت تسهیلات اعطایی از محل حساب ذخیره ارزی و صندوق توسعه ملی؛
  - بدهکاران بابت تسهیلات اعطایی از محل منابع خارجی (فاینانس، ری‌فاینانس و ...)
  - بدهکاران بابت اوراق مشارکت و صکوک پرداخت شده؛
  - بدهکاران بابت ابزارهای مالی تأمین زنجیره تولید.
- ۱-۱- تعهدات: مانده اقلام زیر خط صورت وضعیت مالی (ترازنامه) مؤسسه اعتباری ناشی از انجام آن دسته از اقدامات و ارایه خدمات بانکی که مؤسسه اعتباری به موجب قرارداد منعقد شده با مشتری، متعهد به انجام آن‌ها می‌باشد. برخی از تعهدات موضوع این بند به شرح زیر است:
- تعهدات مشتریان بابت انواع اعتبارات اسنادی؛
  - تعهدات مشتریان بابت ضمانت‌نامه‌ها و پذیرش‌های صادره؛
  - تعهدات مشتریان بابت کارت‌های اعتباری؛
  - تضمین اوراق مشارکت صادره و تعهدات بابت مانده سهام پذیرهنویسی شده؛
  - تعهدات بابت قراردادهای منعقد؛
  - تعهدات بابت تسهیلات اعطایی از محل منابع حساب ذخیره ارزی و صندوق توسعه ملی؛
  - تعهدات بابت تسهیلات اعطایی از محل منابع خارجی (فاینانس، ری‌فاینانس و ...)
  - تعهدات بابت اعتبار اسنادی و ضمانت‌نامه‌های سایر مؤسسات اعتباری؛

- تعهدات مشتریان بابت ابزارهای مالی زنجیره تأمین مالی تولید.

فصل دوم - ذی نفع واحد

ماده ۲- مؤسسه اعتباری موظف است در اعطای تسهیلات یا ایجاد تعهدات به اشخاص، نسبت به شناسایی ذی نفع واحد

اقدام نماید. اهم مصادیق ذی نفع واحد به شرح زیر می باشد:

۱-۲- شخص حقیقی یا حقوقی به طور مستقل؛

۲-۲- اشخاص حقیقی دارای روابط خویشاوندی سببی و نسبی؛

۳-۲- اشخاص حقیقی و یا حقوقی دارای روابط مالی، شامل:

۱-۳-۲- مجموعه شخص حقیقی و واحد(های) وابسته به وی و یا خویشاوند سببی و نسبی؛

۲-۳-۲- مجموعه شخص حقوقی، واحد(های) وابسته آن و واحدهایی که شخص حقوقی، واحد وابسته

آن ها است؛

۴-۲- اشخاص حقوقی دارای روابط مدیریتی، شامل:

۱-۴-۲- شخص حقوقی با شخص حقوقی دیگری که حداقل بیش از نیمی از اعضای هیأت مدیره آن ها

مشترک باشد؛

۲-۴-۲- شخص حقوقی با شخص حقوقی دیگری که رئیس هیأت مدیره آن ها مشترک باشد.

۳-۴-۲- شخص حقوقی با شخص حقوقی دیگر که هر دو واحد وابسته یک شخص حقوقی می باشند؛

۴- ۴- ۲- مجموعه شخص حقوقی و شخص حقیقی که وی و یا خویشاوند سببی و نسبی وی در آن

شخص حقوقی عضو هیأت مدیره و یا مدیرعامل باشند؛

تبصره - در مورد بند (۲-۴-۱) این ماده، معیار ذی نفع واحد محسوب شدن، بیش از نیمی از اعضای هیأت مدیره

مشترک شخص حقوقی متقاضی دریافت تسهیلات یا ایجاد تعهدات می باشد.

۵-۲- اشخاص دارای روابط نیابتی، شامل: شخص حقیقی یا حقوقی یا شخص یا اشخاص دیگر که دارای روابط نمایندگی قراردادی، قانونی یا قضایی و یا سایر روابط نیابتی می‌باشند؛ تبصره ۱ - «نماینده قانونی، نمایندگی به موجب قانون نظیر ولی قهری»، «نماینده قراردادی، نمایندگی به موجب قرارداد نظیر وکیل» و «نماینده قضایی، نمایندگی به موجب رأی مرجع قضایی صالح نظیر قیم»، از مصادیق روابط نمایندگی محسوب می‌شوند.

تبصره ۲ - سایر روابط نیابتی که به تشخیص مؤسسه اعتباری در بردارنده هر نوع منافع مادی مشترک باشند از مصادیق مندرج در این بند محسوب می‌شوند.

۶-۲- سایر مصادیق: روابط دیگری که به تشخیص مؤسسه اعتباری و یا بانک مرکزی، ماهیتاً مشابه مصادیق مذکور در ردیف‌های (۲-۳) الی (۲-۵) این ماده باشند.

فصل سوم - حدود و نحوه محاسبات تسهیلات و تعهدات کلان

ماده ۳ - در محاسبه حدود مقرر تسهیلات و تعهدات موضوع این دستور العمل، تسهیلات و تعهدات اعطا/ایجاد شده از طریق شعب مؤسسات اعتباری در خارج از کشور نیز بر اساس ضوابط ابلاغی بانک مرکزی لحاظ می‌گردد.

ماده ۴ - برای محاسبه خالص تسهیلات، سود آتی/کارمزد آتی تسهیلات اعطایی کسر می‌شود. برای محاسبه خالص تعهدات نیز لازم است پیش دریافت و میان دریافت نقدی أخذ شده بابت اعتبارات اسنادی و سپرده نقدی أخذ شده بابت ضمانت‌نامه از میزان تعهدات کسر گردد.

تبصره - تسهیلات و تعهدات ارزی بر اساس آخرین نرخ تسعیر اعلامی بانک مرکزی محاسبه می‌گردد.

ماده ۵ - برای محاسبه مجموع خالص تسهیلات و تعهدات مربوط به هر ذی نفع واحد، مبلغ تسهیلات با ضریب یک و مبلغ تعهدات با اعمال ضرایب مندرج در ضوابط ابلاغی بانک مرکزی در ارتباط با محاسبه سرمایه نظارتی و کفایت سرمایه مؤسسات اعتباری لحاظ می‌شود.

۵
دبیرخانه
هیأت عالی

ماده ۶- در مورد شرکت‌هایی که مؤسسه اعتباری، مالک تمام یا بخشی از سهام آن‌ها می‌باشد، بهای تمام شده سهام مزبور نیز در محاسبه مجموع خالص تسهیلات و تعهدات مربوط به آن‌ها منظور می‌شود.

ماده ۷- در اعطای تسهیلات یا ایجاد تعهدات برای اشخاص متقاضی تسهیلات/تعهدات کلان که همزمان مشمول حدود مقرر در «دستور العمل تسهیلات و تعهدات اشخاص مرتبط» و «دستور العمل تسهیلات و تعهدات کلان» می‌باشند، ابتدا باید رعایت حد فردی مقرر در «دستور العمل تسهیلات و تعهدات اشخاص مرتبط» برای اعطای تسهیلات یا ایجاد تعهدات توسط مؤسسه اعتباری مورد کنترل واقع گردد.

ماده ۸- حداکثر مجموع خالص تسهیلات و تعهدات به هر ذی‌نفع واحد نباید از ۲۰ درصد سرمایه لایه یک مؤسسه اعتباری تجاوز نماید.

تبصره - حد مذکور در این ماده برای شعبه بانک خارجی، ۵ درصد مجموع دارایی‌های شعبه می‌باشد.

ماده ۹- حداکثر مجموع خالص تسهیلات و تعهدات کلان در هر مؤسسه اعتباری، ۱۰ برابر سرمایه لایه یک آن مؤسسه اعتباری می‌باشد.

تبصره - حد مذکور در این ماده برای شعبه بانک خارجی، ۶۰ درصد مجموع دارایی‌های شعبه می‌باشد.

ماده ۱۰- در آن دسته از مؤسسات اعتباری که کفایت سرمایه آن‌ها منفی می‌باشد، تا زمان حصول حد مقرر در ضوابط موضوعه، اعطا/ایجاد تسهیلات و تعهدات کلان ممنوع است.

ماده ۱۱- در آن دسته از مؤسسات اعتباری که نسبت کفایت سرمایه آنها مثبت بوده ولی کمتر از حد مقرر در ضوابط ابلاغی بانک مرکزی ناظر بر محاسبه سرمایه نظارتی و نسبت کفایت سرمایه می‌باشد، در صورت اعلام بانک مرکزی، تا زمان حصول حد مقرر در ضوابط مذکور، اعطا/ایجاد تسهیلات و تعهدات کلان ممنوع می‌گردد.

ماده ۱۲- نحوه محاسبه حد فردی و جمعی تسهیلات و تعهدات کلان برای تمامی انواع مؤسسات اعتباری تابع این دستور العمل می‌باشد، مگر آنکه که برای هر یک از انواع مؤسسات اعتباری در دستور العمل تأسیس، فعالیت، نحوه اداره و نظارت بر آن نوع مؤسسات اعتباری، حدود دیگر مقرر شده باشد.

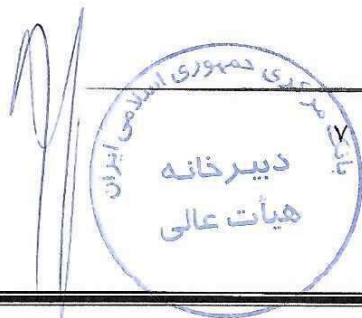
ماده ۱۳- در مواردی که میزان تسهیلات مورد تقاضای یک ذی نفع واحد بیش از حدود تعیین شده در این دستورالعمل باشد، مؤسسه اعتباری می تواند با رعایت حدود مقرر، از روش اعطای تسهیلات به صورت مشترک (سندیکایی و یا روش های مشابه) استفاده نماید.

فصل چهارم - موارد استثناء

ماده ۱۴- در تسهیلات و تعهداتی که وثیقه آنها دارایی های نقد و شبه نقد (اعم از ریالی و ارزی) نظیر مسکوکات و شمش طلا، سپرده قرض الحسنه پس انداز، سپرده سرمایه گذاری کوتاه مدت، سپرده سرمایه گذاری بلندمدت و یا گواهی سپرده سرمایه گذاری عام و یا خاص، اوراق بهادار منتشره و یا تضمین شده توسط دولت جمهوری اسلامی ایران یا بانک مرکزی در چارچوب ضوابط موضوعه باشد، مشروط بر اینکه ارزش وثایق مذکور حداقل معادل ۱۰۰ درصد مانده اصل، فواید مترتبه/سود و وجه التزام تاخیر تادیه دین (حسب مورد) تسهیلات و یا تعهدات موجود در سامانه های موضوع ماده ۲۷ این دستورالعمل باشد؛ مانده اصل تسهیلات و یا مانده تعدیل شده تعهدات (مطابق ماده ۵ این دستورالعمل)، به میزان ۸۵ درصد ارزش وثایق مذکور از رعایت حدود مندرج در مفاد این دستورالعمل مستثنی می گردد.

ماده ۱۵- در تسهیلات و تعهداتی که وثیقه آنها اوراق بهادار منتشره و یا تضمین شده توسط اشخاص حقوقی دولتی، شهرداری ها و یا سایر نهادهای عمومی غیردولتی و یا سایر دولت ها باشد، مشروط بر اینکه ارزش وثایق مذکور حداقل معادل ۱۵۰ درصد مانده اصل، سود/فواید مترتبه و وجه التزام تاخیر تادیه دین (حسب مورد) تسهیلات و یا تعهدات موجود در سامانه های موضوع ماده ۲۷ این دستورالعمل باشد مانده اصل تسهیلات و یا مانده تعدیل شده تعهدات (مطابق مفاد ماده ۵ این دستورالعمل)، به میزان ۷۵ درصد ارزش وثایق مذکور از رعایت حدود مندرج در مفاد این دستورالعمل مستثنی می باشد.

ماده ۱۶- برای محاسبه ارزش وثایق، باید ارزش بازار وثایق مطابق اطلاعات ارائه شده در سامانه های موضوع ماده ۲۷ این دستورالعمل، لحاظ گردد.

تبصره - در صورتی که ترکیبی از وثایق وجود داشته باشد، ارزش وثایق مأخوذه (H) با استفاده از میانگین موزون وثایق طبق فرمول زیر محاسبه می گردد:

$$H = \sum_{i=1}^N w_i H_i$$

H_i : ارزش بازار وثیقه i ام؛

w_i : ارزش بازار وثیقه i ام نسبت به مجموع ارزش بازار کل وثایق؛

ماده ۱۷- تسهیلات از محل منابع صندوق توسعه ملی و منابع خارجی (فاینانس، ریفاینانس و ...) مشروط به رعایت کامل توجیحات فنی، مالی و اقتصادی توسط مؤسسه اعتباری عامل برای طرح های غیردولتی، از رعایت حدود مندرج در مفاد این دستورالعمل مستثنی می باشد.

ماده ۱۸- مطالبات مؤسسه اعتباری ناشی از فروش نسبه اموال مازاد مؤسسه به مشتریان، در قالب عقود اجاره به شرط تملیک، مراحه اقساطی یا فروش اقساطی، تا سقف ۵+ درصد اصل مبلغ مطالبه، با رعایت مفاد ماده ۵، از رعایت حدود مندرج در مفاد این دستورالعمل مستثنی می باشند.

ماده ۱۹- بانک مرکزی می تواند برای هریک از مؤسسات اعتباری، موارد استثناء موضوع این دستورالعمل را محدود و یا لغو نماید.

فصل پنجم - الزامات کنترل داخلی

ماده ۲۰- اعطا یا ایجاد هرگونه تسهیلات و تعهدات به ذی نفع واحد که موجب قرارگرفتن خالص تسهیلات و تعهدات گروه مزبور در شمول تسهیلات و تعهدات کلان شود، باید به همراه گزارشی شامل اظهار نظر مدیر ارشد ریسک و معاونت مدیرعامل در امور اعتباری مؤسسه اعتباری درخصوص رعایت و یا عدم رعایت مفاد و حدود مقرر در این دستورالعمل، به تصویب هیأت مدیره مؤسسه اعتباری برسد.

ماده ۲۱- مؤسسه اعتباری موظف است، نسبت به طراحی و ایجاد ساز و کارهای کنترلی و گزارشگری سامانه‌ای براساس آخرین ضوابط ابلاغی بانک مرکزی در این زمینه، برای حصول اطمینان از حسن اجرای این دستورالعمل و آرایه گزارش‌های لازم اقدام نماید و با اعمال قواعد و فرایندهای مورد نظر بانک مرکزی در سامانه‌های داخلی خود و آرایه دسترسی به ارکان اعتباری تصمیم‌گیرنده در مؤسسه اعتباری، از عدم پرداخت تسهیلات کلان یا پذیرش تعهدات کلان بدون رعایت حدود و مفاد این دستورالعمل و سایر ضوابط مربوط اطمینان حاصل نماید.

ماده ۲۲- مدیر ارشد رعایت قوانین و مقررات (تطبیق)، موظف است گزارش‌های مربوط به رعایت مفاد این دستورالعمل را حداقل هر سه ماه یک بار به کمیته رعایت قوانین و مقررات (تطبیق) آرایه نموده و پس از تایید در کمیته یاد شده، مراتب را در هیات مدیره برای تصویب یا تصمیم‌گیری در خصوص اقدامات لازم، گزارش نماید و یک نسخه از مصوبه هیات مدیره را، به مدیریت کل نظارت بانکی بانک مرکزی ارسال نماید.

ماده ۲۳- هیأت عامل مؤسسه اعتباری موظف است به منظور حسن اجرای این دستورالعمل و الزامات کنترل داخلی نسبت به اقدامات لازم از جمله تدوین و تصویب دستورالعمل اجرایی داخلی مشتمل بر شناسایی و ثبت کلیه تسهیلات و تعهدات کلان و تغییرات پس از آن، پایش تسهیلات و تعهدات کلان از حیث انطباق با سیاست‌های اعتباری مؤسسه اعتباری و نیز از حیث ایجاد هرگونه روابط جدید بین اشخاص در جهت شناسایی ذی‌نفع واحد، تعیین واحد سازمانی مسئول انجام کار با شرح وظایف مشخص، روش‌های انجام کار، نحوه ارتباط، تبادل و گردش اطلاعات مابین واحدهای سازمانی و... اقدام نماید و دستورالعمل مزبور را به تصویب هیات مدیره مؤسسه اعتباری برساند.

ماده ۲۴- هیأت عامل مؤسسه اعتباری موظف است حداقل موارد زیر را در شرح وظایف واحد سازمانی موضوع این دستورالعمل مقرر نماید:

۲۴-۱- ایجاد یک بانک اطلاعاتی حاوی اطلاعات مربوط به ذی‌نفع واحد حداقل شامل مشخصات هر ذی‌نفع واحد، مانده تسهیلات و تعهدات مربوط به هر ذی‌نفع واحد، نوع روابط اشخاص مشمول ذی‌نفع واحد و تسهیلات و تعهدات کلان مستثنی از حدود، نرخ سود و کارمزد، مدت بازپرداخت، نوع وثیقه و دوره تنفس؛

۹
جمهوری اسلامی ایران
بانک مرکزی
دبیرخانه
هیأت عالی

۲۴-۲- برقراری امکان دسترسی مدیر ارشد ریسک، معاون مدیرعامل در امور اعتباری مؤسسه اعتباری،

مدیر ارشد تطبیق و سایر مراجع ذی ربط مؤسسه اعتباری به بانک اطلاعاتی موضوع بند (۲۴-۱).

ماده ۲۵- مؤسسه اعتباری موظف است سازوکاری را پیش‌بینی نماید که شعب، واحدهای اعتباری یا سایر مراجع ذی ربط

مؤسسه اعتباری مکلف باشند پیش از اعطا/ایجاد هرگونه تسهیلات و تعهدات، علاوه بر استعلام از «سامانه

متمرکز اطلاعات تسهیلات و تعهدات» در بطنک مرکزی، اطلاعات مربوط به ذی نفع واحد را از واحد سازمانی

موضوع ماده ۲۳ این دستورالعمل، استعلام نمایند.

فصل ششم - الزامات گزارش‌دهی

ماده ۲۶- مؤسسه اعتباری مکلف است پس از راه‌اندازی سامانه روابط اشخاص، فرم‌های تکمیل شده ابلاغی بانک مرکزی

در خصوص ذی نفع واحد را از متقاضی تسهیلات یا تعهدات اخذ و در سامانه مذکور بارگذاری نماید.

ماده ۲۷- مؤسسه اعتباری موظف است سامانه‌های عملیاتی خود را مطابق الگوی ابلاغی بانک مرکزی به گونه‌ای تنظیم

نماید که صورت تفصیلی تسهیلات و تعهدات کلان (اعم از مستثنی و غیرمستثنی) به همراه نرخ سود و نوع و

میزان وثایق دریافتی در هر مورد، به تفکیک جاری، سررسید گذشته، معوق، مشکوک‌الوصول و امهال شده و

هرگونه تغییر مانده تسهیلات و تعهدات کلان و اطلاعات مربوط به ذی نفع واحد، بلافاصله و به صورت برخط برای

بانک مرکزی و کلیه اعضای هیأت مدیره، هیأت عامل و مدیران واحدهای سازمانی ذی ربط قابل مشاهده باشد.

ماده ۲۸- چنانچه بنا به دلایل قهری؛ از جمله عدم بازپرداخت تسهیلات و یا ایفای تعهدات از سوی ذی نفع واحد، ایجاد

روابط جدید میان اشخاص و همچنین کاهش سرمایه لایه یک مؤسسه اعتباری، حدود مقرر در این دستورالعمل

نقض شود، مؤسسه اعتباری موظف است از اعطا/ایجاد هرگونه تسهیلات و تعهدات جدید به ذی نفع واحد مزبور

تا زمان تطبیق خود با حدود تعیین شده خودداری نماید.

تبصره- مؤسسه اعتباری باید در گزارشگری تسهیلات و تعهدات کلان به بانک مرکزی، چنین مواردی را به طور مستقل گزارش نماید. گزارش مزبور باید حداقل شامل اطلاعات مربوط به تسهیلات و تعهداتی که منجر به نقض حدود شده است، ذی نفع واحد مربوطه، میزان تخطی و تاریخ وقوع تخطی باشد.

ماده ۲۹- در اعطای تسهیلات یا ایجاد تعهدات به صورت مشترک (سندیکایی یا روش‌های مشابه)، هر یک از مؤسسات اعتباری مشارکت‌کننده باید تسهیلات و یا تعهدات مزبور را به میزان سهم خود گزارش نمایند.

ماده ۳۰- بانک مرکزی با استفاده از اطلاعات دریافتی از مؤسسات و سایر اطلاعات دریافتی، مانده تسهیلات و تعهدات کلان هر ذی نفع واحد را به تفکیک اشخاص، به همراه نرخ سود، مدت بازپرداخت، دوره تنفس، وضعیت بازپرداخت (جاری، سررسید گذشته، معوق یا مشکوک‌الوصول) و نوع و میزان وثیقه دریافت شده، در مقاطع فصلی از طریق پایگاه اطلاع‌رسانی خود در دسترس عموم قرار داده و به‌روزرسانی می‌نماید.

فصل هفتم - سایر الزامات

ماده ۳۱- مؤسسه اعتباری نباید برای آن دسته از ذی‌نفعان واحد که بیش از حدود مقرر در این دستورالعمل برای آن‌ها تسهیلات و یا تعهدات کلان اعطا/ایجاد گردیده، تسهیلات و یا تعهدات جدید اعطا/ایجاد نماید.

ماده ۳۲- واحد رعایت قوانین و مقررات (تطبيق) مؤسسه اعتباری، در اجرای «دستورالعمل رعایت قوانین و مقررات در مؤسسات اعتباری» موظف است؛ به عنوان مرجعی برای پاسخ‌گویی به استعلامات واحدهای داخلی مؤسسه اعتباری، رهنمودهای لازم را به منظور اجرای صحیح قوانین و مقررات و مفاد این دستورالعمل، در جهت رفع ابهامات احتمالی واحدهای ذی‌ربط مؤسسه اعتباری و کارکنان مربوطه ارایه نماید.

ماده ۳۳- تخطی از مفاد این دستورالعمل موجب اعمال مجازات‌های مقرر در قانون بانک مرکزی و سایر قوانین و مقررات مربوط می‌گردد. بانک مرکزی می‌تواند به منظور پیشگیری از تخطی مؤسسه اعتباری، در دسترسی مؤسسه اعتباری متخلف به سامانه‌های بانک مرکزی از جمله «سامانه متمرکز اطلاعات تسهیلات و تعهدات» محدودیت ایجاد نماید.

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران
دبیرخانه
هیأت عالی

ماده ۳۴- در صورت اعطا/ ایجاد تسهیلات و تعهدات کلان بدون رعایت مفاد این دستورالعمل، علاوه بر موارد فوق، بانک مرکزی حسب مورد، صلاحیت مدیر عامل، معاون مدیر عامل در امور اعتباری و مدیر ارشد ریسک و یا مدیر ارشد رعایت قوانین و مقررات (تطبیق) موسسه اعتباری را به منظور تصمیم‌گیری در خصوص ادامه فعالیت در موسسه اعتباری در چارچوب قوانین و مقررات مورد بررسی قرار می‌دهد. در صورت لغو تأییدیه صلاحیت، اشخاص موضوع این ماده مشمول ممنوعیت‌های تصدی سمت مدیریتی و عضویت در کمیته‌های حاکمیتی توسط ایشان در مؤسسه اعتباری ذیربط و نیز سایر مؤسسات اعتباری وفق ضوابط مربوط خواهند بود.

«آیین‌نامه تسهیلات و تعهدات کلان» موضوع بخشنامه شماره ۹۲/۲۴۲۵۵۳ مورخ ۱۳۹۲/۸/۱۶ که قبلاً در هزار و یکصد و شصت و ششمین جلسه مورخ ۱۳۹۲/۸/۷ شورای پول و اعتبار به تصویب رسیده بود، با اعمال اصلاحاتی به شرح مندرج در متن فوق، تحت عنوان «دستورالعمل تسهیلات و تعهدات کلان مؤسسات اعتباری» در ۳۴ ماده و ۸ تبصره، در شصت و هشتمین جلسه مورخ ۱۴۰۵/۳/۱۹ «هیأت عالی» به تصویب رسید و شش ماه پس از تاریخ ابلاغ، لازم‌الاجرا است. کلیه مصوبات قبلی شورای پول و اعتبار، مغایر با مفاد این دستورالعمل از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این دستورالعمل منسوخ می‌باشد.

